

РОЛЬ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ВПЛИВ

Черкез Дімітрій Віорелович

здобувач вищої освіти другого (магістерського рівня),

Львівський торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шевчук Віктор Олексійович

доктор економічних наук, професор,

Львівський торговельно-економічний університет

У роботі розкрито теоретичні засади конструктивного впливу консульської діяльності, окреслено методологічні підходи до оцінки її економічної ефективності та проаналізовано базові механізми економічної дипломатії.

У межах даного дослідження було проаналізовано індекс дипломатичної присутності з акцентом на його взаємозв'язок з ключовими макроекономічними показниками для вибірки з 62 країн.

Аналіз проводився у двох часових вимірах: довгостроковій перспективі (2015–2024 рр.) та короткостроковій перспективі (2021–2024 рр.). оскільки важливо вміти розрізнити стійкі структурні тенденції з більш оперативними змінами останніх років в ході дослідження. 2020 рік було виключено з вибірки через його атиповий характер, зумовлений пандемією COVID-19, яка суттєво спотворила економічні показники.

Емпірично проаналізовано вплив консульської діяльності на ключові макроекономічні показники із використанням даних Global Diplomacy Index 2024 Інституту Лоуї. Для підвищення статистичної значущості та коректності регресійного аналізу в дослідженні було запроваджено додаткову бінарну змінну, що відображає рівень економічного розвитку країн.

Завдяки методу Scatter plot було ідентифіковано спостереження, що істотно відхилялися від загальної тенденції, тобто потенційні аутлаєри, які могли спотворювати результати подальшого економетричного аналізу.

Результати показують, що посольства та консульства мають позитивний, але незначний вплив на різні економічні показники і коливаються залежно від методу оцінки. Більше того, цей вплив є більшим для вибірки країн, що розвиваються.

Все виглядає на те, що залежність між загальною кількістю консульств і динамікою ВВП є нелінійною. Існує певне "порогове" значення кількості консульств, яке визначає максимальне значення

консульських установ, що не призводить до зниження темпу економічного зростання. На підставі оціненого полінома оптимальна кількість консульських установ становить 18. Більша кількість консульств призводить до зниження темпу зростання ВВП. Зі загальної вибірки країн виключено Китай, адже дані для цієї країни мають ознаки екстремального значення (outlier).

Для країн, що розвиваються, залежність теж нелінійна. Втім, «пори́г» стає дещо вищим – 24 консульські установи. Такий результат можна інтерпретувати на користь більшої віддачі від консульських установ у країнах з нижчим рівнем доходу. Принагідно можна зауважити, що для вибірки країн, що розвиваються, коефіцієнт детермінації R^2 стає вдвічі вищим – 0,20. Це означає, що консульські установи пояснюють до 20% динаміки доходу для цієї групи країн.

Для промислових країн залежність лінійна і передбачає відсутність скільки-небудь вагомого ефекту від кількості консульських установ.

Порівнюючи з наведеними вище результатами, оцінки для трансформаційних економік радикально відрізняються. Все вказує на те, що збільшення кількості консульських установ має досить відчутний сприятливий вплив на динаміку ВВП (коефіцієнт детермінації R^2 становить 0,46). Такий вислід можна пояснити особливостями моделі економічного зростання на основі стимулювання експорту. Консульські установи сприяють не лише контактам на рівні окремих громадян, але й співпраці з бізнес-середовищем зарубіжних країн.

Дане дослідження дозволяє порівняти економічні показники країн з активною консульською мережею та без неї, беручи до уваги усі форми дипломатичної присутності та безліч економічних показників. На основі проведеного аналізу, ми спостерігаємо більший інтерес саме до торговельних місій, аніж до почесних консульств.

Незважаючи на те, що відкриття та утримання дипломатичних установ є дорогим заходом, варто його розглядати як можливість для зростання і сприяння диверсифікації експорту регіонів, зокрема і підвищення ефективності національних економік.

Емпіричні результати підтверджують, що кількісне розширення дипломатичних установ без чіткого мандату й аналітичної спеціалізації не гарантує позитивного економічного ефекту. Вирішальним чинником стає якість інституційної взаємодії, здатність дипломатичних представництв генерувати аналітичні сигнали та бути інтегрованими у процес ухвалення економічних рішень. Перспективні напрями розширення дипломатичної присутності мають бути селективними та диференційованими: для країн із середнім і нижчим рівнем доходу варто розглянути розширення як інструмент підтримки економічної інтеграції. Для розвинених економік вектор на підвищення якості та функціональної спеціалізації вже існуючих установ замість їх кількісного збільшення.